

Prawo prasowe

WIEDZA W PIGUŁCE

„Zadaniem dziennikarza jest służba społeczeństwu i państwu”. Taki zapis znajduje się w ustawie **Prawo prasowe**, która określa obowiązki i prawa dziennikarzy, redaktorów i wydawców oraz uprawnienia odbiorców, czytelników i osób udzielających informacji.

Do obowiązków dziennikarzy należą według ustawy rzetelność i staranność przy gromadzeniu i rozpowszechnianiu informacji, chronienie informatorów, dbanie o wysoki poziom języka polskiego. Podstawą dziennikarstwa jest odpowiedzialność i przestrzeganie zasad etyki zawodowej, dlatego obok regulacji prawnych w wielu krajach tworzone są branżowe kodeksy etyczne.

Dziennikarze powinni w swojej pracy kierować się prawdą i zasadą obiektywizmu (m.in. nie wolno manipulować informacjami i wprowadzać w błąd opinii publicznej, należy sprawdzać prawdziwość zdobytych informacji, a relacjonowanie faktów oddzielać od komentarza). Jedną z najważniejszych zasad rzetelnego dziennikarstwa jest ochrona tajemnicy zawodowej, czyli m.in. dbałość o bezpieczeństwo informatorów, którzy anonimowo przekazują mediom poufne informacje (np. ujawniają korupcję bądź inne nieprawidłowości w funkcjonowaniu władzy publicznej).

Wolność prasy oraz swoboda wypowiedzi są zapisane w konstytucji. Nie wolno utrudniać dziennikarzom zdobywania informacji ani tłumić krytyki prasowej. Cenzura prewencyjna jest wykluczona.

Każdy, kto chce założyć dziennik lub czasopismo, musi je wcześniej zarejestrować w sądzie w specjalnym rejestrze. Nie jest jasne, w jakim zakresie prawo prasowe stosuje się do internetu, np. które strony internetowe podlegają rejestracji i obowiązkom, które ciążą na wydawcach i dziennikarzach prasy tradycyjnej. Prawo prasowe pochodzi bowiem z 1984 r. i nie uwzględnia komunikacji internetowej.

Jeśli udzielasz wywiadu dziennikarzowi, możesz poprosić, aby udostępnił ci treść twoich wypowiedzi przed publikacją. Dziennikarz ma w takiej sytuacji obowiązek poczekać na twoją zgodę na rozpowszechnianie materiału prasowego. Wyrażenie tej zgody to tzw. autoryzacja. W jej ramach masz prawo przeczytać zredagowany materiał i ewentualnie poprosić o poprawki przed jego opublikowaniem. Celem autoryzacji jest wyeliminowanie błędów czy doprecyzowanie informacji, które dziennikarz mógł źle zrozumieć w trakcie wywiadu. Nie możesz jednak zupełnie zmieniać sensu wypowiedzi.

Jeśli zostanie opublikowany materiał zawierający nieprawdziwe informacje, masz prawo do sprostowania. Sprostowanie to oficjalne zaprzeczenie, wyjaśnienie wiadomości nieprawdziwej i nieścisłej, która została podana w mediach. Redakcja ma obowiązek je zamieścić bezpłatnie, jeśli jest zasadne: odnosi się do faktów, jest rzeczowe i treściwe.

ZADANIA SPRAWDZAJĄCE

Zadanie 1.

Zaznacz prawidłową odpowiedź.

1. Przeczytanie artykułu przed jego publikacją i wprowadzenie poprawek do własnych wypowiedzi to:

- ☐ sprostowanie
- ☐ pomówienie

- autoryzacja
 - weryfikacja
2. Redaktor naczelny może odmówić opublikowania sprostowania, jeśli:
- osoba nie ma pieniędzy na opublikowanie sprostowania
 - sprostowanie nawołuje do przemocy
 - nie ma miejsca w gazecie na sprostowanie
 - sprostowanie dotarło ponad 3 dni po publikacji materiału, do którego się odnosi

SŁOWNICZEK

- **sprostowanie:** oficjalne zaprzeczenie, wyjaśnienie wiadomości nieprawdziwej i nieścisłej, która dostała się do wiadomości publicznej.
- **dobra osobiste:** dotyczą prywatnej sfery życia. Są nimi w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, zdrowie, życie psychiczne, rodzinne i prywatne, kultura pamięci osoby zmarłej oraz poczucie przynależności do określonej płci.
- **autoryzacja:** zgoda osoby udzielającej informacji na opublikowanie jej słów; także: wspólne z nią ustalenie ostatecznego kształtu wypowiedzi.
- **cenzura:** kontrola informacji. Cenzura prewencyjna to kontrola podejmowana przez publikacją tekstu lub innego utworu.

Tekst: Joanna Ruta Baranowska, scenariusz: Weronika Paszewska, konsultacja merytoryczna: Piotr Wąglowski, Dorota Głowacka. Materiał pochodzi z serwisu edukacjamedialna.edu.pl prowadzonego przez [Fundację Nowoczesna Polska](#).

Udostępniono na licencji [Creative Commons Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach 3.0](#).

Źródło: <http://edukacjamedialna.edu.pl/lekcje/prawo-prasowe/>.

Publikacja dofinansowana ze środków Trust for Civil Society in Central and Eastern Europe.

Podstawa programowa:

Wiedza o społeczeństwie, IV poziom edukacyjny
 Treści nauczania
 Prawo i sądy.
 Prawa człowieka.
 Środki masowego przekazu. (zakres rozszerzony)
 Obywatel wobec prawa. (zakres rozszerzony)

Nowa podstawa programowa:

Język polski, liceum i technikum
 Treści nauczania
 porządkuje informacje w problemowe całości poprzez ich wartościowanie; syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach.
 gromadzi i przetwarza informacje, sporządza bazę danych.

Wiedza o społeczeństwie, liceum i technikum
 Treści nauczania
 przedstawia współczesne media w Rzeczypospolitej Polskiej – wymienia główne dzienniki, tygodniki społeczno-polityczne, stacje telewizyjne i radiowe, portale internetowe; charakteryzuje wybrany tytuł/ stację/ portal ze względu na specyfikę, formy i treści przekazu.
 krytycznie analizuje przekazy medialne i porównuje przekazy różnych mediów dotyczące tych samych wydarzeń czy procesów; formułuje własną opinię w oparciu o poznane fakty; rozpoznaje przejawy nieetycznych zachowań dziennikarzy.